

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGÁÉRT FELELŐS TEMATIKUS
MUNKACSOPORT

EMLÉKEZTETŐ
2013. JÚNIUS 19.

Helyszín: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 1055, Budapest, Kossuth tér 2-4, 439/a tárgyaló

Időpont: 2013. június 19.

Tárgy: A Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport második ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

1. napirendi pont: Balatoni Monika, a Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport elnökének bemutatkozása és köszöntője

Balatoni Monika, a Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport új elnöke köszöntötte a résztvevőket és tájékoztatta a Munkacsoportot, hogy annak vezetője mindig a Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkár, így átvette az elnöki posztot is Dr. Kovács Zoltántól, a Munkacsoport korábbi elnökétől. **Köszöntötte Langerné Victor Katalint**, Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkár Asszonyt, akit arra kért, hogy a rasszista megnyilvánulás visszaszorításáért tett javaslatokat és lépéseket tárja a Munkacsoport elé. Tájékoztatta a résztvevőket, hogy a Munkacsoport aktuális témája a gyűlöletbeszéd visszaszorítása, erre vonatkozóan várja a javaslatokat. Azt kérte, hogy negyedévente tartsanak Munkacsoport ülést, amit a jelenlévők egyhangúan elfogadtak.

Elnök asszony bemutatta továbbá az Emberi Jogi Munkacsoport Titkárságának új vezetőjét, **Sarah Lubbersent**. Elnök asszony célja, hogy a Tematikus Munkacsoport ne csak egy probléma becsatornázó fórum legyen, hanem eredményes, valódi munkacsoportként működhessen, amiben a Munkacsoport segítségére lesz **Dr. Simon Ákos**, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Alkotmánykodifikációs Osztályának munkatársa is.

Ezt követően a Munkacsoport tagjai egyesével ismertették a Munkacsoporton belüli céljaikat.

Balaton **Monika** tájékoztatta a Munkacsoportot az Emberi Jogi Munkacsoport döntéséről. Ennek értelmében a Kormány egy alkotmánykommentárt készített a Századvég Alapítvánnyal, ami magában foglalja az alkotmányosság jelenlegi helyzetét is és alapfogalmakat tisztáz majd. Az alkotmánykommentárt a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium és a Századvég Alapítvány által már korábban megkötött keretszerződés fedezi. Az alkotmánykommentár jogi kutatásokat alapul véve, magyar-angol nyelven készül el. Elsődleges célja, hogy a nagykövetek és a nemzetközi- valamint hazai sajtó számára tisztázza a rosszul értelmezett kijelentéseket. Az alkotmánykommentár várhatóan szeptemberre készül el.

2. napirendi pont: A Kormányzati politika törekvései a véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai területén

Balaton **Monika** azt kérte, hogy tisztázzák a gyűlöletbeszéd definícióját. A magyar és nemzetközi dokumentumokban a fogalom ezt jelenti: „Az államoknak hatékony intézkedéseket kell tenniük a jogsértések megakadályozására, illetve kimondják azt is, hogy a személyek jogai, így adott esetben a véleménynyilvánítási szabadsága is mások jogainak, szabadságainak, becsületének megóvásának érdekében bizonyos korlátozásoknak vethetők alá.” Gyakorlatilag gyűlöletbeszéd vonatkozásában ez a maximum definíció. A magyar dokumentumrendszerben az 1006/B/2001 sz. Alkotmánybírósági Határozat értelmében a „rasszizmust, a gyűlöletkeltést (gyűlöletbeszédet), a kirekesztést és a személyekkel, valamint egyes társadalmi csoportokkal szembeni diszkriminációt, és az arra való felbujtást számos nemzetközi dokumentum ítéli el, így az Alkotmánybíróság is.” Arra kérte a Munkacsoport tagokat, hogy prioritizálják a gyűlöletbeszéd elleni küzdelmet aszerint, hogy megfigyelhető-e erre utaló magatartás, ha igen, megfelelő módon járt-e el a Kormány és az illetékes hatóságok, valamint szerintük az európai viszonyrendszerben Magyarországon a gyűlöletbeszéd stagnál, vagy növekszik, esetleg van pozitív előremenetel.

Simon Éva, a TASZ képviselője válaszában kifejtette, hogy Magyarországon van gyűlöletbeszéd, jogalkotói szinten a Büntetőtörvénykönyv szerinte szankcionálja a gyűlöletbeszédet, továbbá polgári jogi szankciók, és a Médiahatóság is tett lépéseket. A probléma abban rejlik, hogy itthon a társadalmi problémákat kizáróan jogalkotási témában próbálják orvosolni, pedig ez ennél jóval összetettebb. Szerinte a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet bűncselekmények is egyre sűrűbben tapasztalhatók. Ugyan léteznek korlátok, de ez folyamatosan szűkíti a véleménynyilvánítás szabadságát, ugyanakkor az oktatás területén nincsenek előrelépések. A tolerancia oktatása itthon nem valósul meg. A jogalkalmazásban szerinte szintén súlyos hiányosságok vannak, a bíróságok részéről a gyűlöletbeszédék értelmezésében visszájára fordul a jogalkalmazás, sok esetben a védett kisebbségi csoport helyett a védett kisebbség az, amelyiknél megállapítják a bűncselekményt. A TASZ véleménye szerint egységesíteni kellene a jogalkalmazást, és az EBESZ, továbbá más nemzetközi szervezetek véleményét is figyelembe kellene venni arra vonatkozóan, hogyan lehetne a kisebbségeket hatékonyabban védeni, továbbá a Rendőrségnek a gyűlölet bűncselekmények és beszédek esetében speciális nyomozati feladatuk lehetne nem csak a romák esetében. Elmondta, hogy a TASZ többször tett feljelentést mégis megszüntető végzések születtek.

Balaton **Monika** válaszában kifejtette, hogy nem csak jogalkotási kérdés a véleménynyilvánítás szabadsága, a társadalom szerepvállalásában a média is rendkívül fontos. Arra kérte a TASZ-t és a jelenlévőket, hogyha tud mutatni nemzetközi pozitív példát, amit az oktatási rendszerbe be lehet emelni, akkor azt küldjék meg a Munkacsoport Titkárságának,

amit majd megküldhetnek az oktatási tárcának. Hozzátette, hogy a Közszolgálati Egyetemen, ahol leendő honvédeket és közigazgatási alkalmazottakat képeznek, van érzékenyítés és társadalmasítás. Továbbá a Nemzetközi Élet Menetéhez egy harmincfős delegáció csatlakozik az oktatási képzés keretein belül.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a Romaügyi Munkacsoport előző ülésén már meghatározta a konkrét témákat. A gyűlöletbeszéd témáját a Munkacsoport nem vállalta fel, mert nem csak ez a nemzetiség érintett az ügyben. Hozzátette, hogy azon igyekeznek, hogy az oktatáson belül hangsúlyos szerepet kapjon az előítélek megszüntetése, ami a Felzárkózási Stratégia egyik kiemelkedő pontja. Az előítéletesség kiskorban alakul ki, ekkor a legkönnyebb megelőzni. A Nemzeti Alaptantervben továbbá bekerült a Roma kultúra és történelem minden tantárgy vonatkozásában, de nem biztos, hogy minden tanár fel van készülve erre a témára. Szeretné, ha a következő ülésen a felsőoktatási tárca is részt venne, hiszen elengedhetetlen a leendő pedagógus felkészültsége. Egészségügy és szociális területen is értek már el eredményeket, napi kapcsolatban vannak a szakemberek az érintett csoportokkal. A kulturális kapocs az emberek között meg tud szüntetni komoly előítéleteket. Ezeket a problémákat ki kell mondani, a másik ember kultúráját meg kell ismerni, a kulturális előítéleteket meg kell szüntetni.

Balatoni Monika az elhangzottakhoz hozzátette, hogy a bíróságok függetlenek, ezért képviselőit nem tudnák meghívni, de Belügyminisztériumot igen. Ezt a Munkacsoport képviselői egyöntetűen megszavazták.

Simon Éva kérdezte, hogy lehet-e konzultációs jogköre a Munkacsoportnak a bírakkal, esetleg lehet-e az Egyenlő Bánásmód Hatóság képviselőjét meghívni. Hozzátette, hogy viszonylag kevés civil szervezetet lát itt, ennek mi az oka, esetleg tovább bővíthető-e a kör?

Balatoni Monika elmondta, hogy a kör bővebb, azonban sok meghívott civil szervezet nem jelzett vissza, amit meglepőnek tart. Szerinte ez egy fókuszban lévő téma, a kormányzat sok bírálatot kapott, a konzultációra a bírálók mégsem jöttek el. Véleménye szerint az aktivitáson van elsősorban a hangsúly, a valós tényleges megoldásban sokkal passzívabb a társadalom, a bírálat és a passzivitás szintjén maradnak a szervezetek. Jelenleg nem tart abban a fázisban a Munkacsoport, hogy konzultációs jogkörrel beszéljen az említett kérdésben a bíróságokkal, de fontos észrevételnek tartja. Hozzátette, hogy Holocaust emlékévé lesz jövőre, ebben minden tárca érintett. A Kormány tervez egy gyermek Holocaust emlékhely létrehozását, ami egyben oktatási központ is lesz, és kiemelten rávilágított arra, hogy a Holocaust tagadása büntetendő, 3 év szabadságvesztéssel jár. A 4. Alaptörvény módosítással kapcsolatosan nyilvánvaló, hogy az 5. módosítást már az Országgyűlés tárgyalja, 2014 tavaszától a PTK egyértelműen jogorvoslatot ad gyűlölködő beszédre is. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélte, hogy a BTK-ban szabályozza a Kormány a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó kezdeményezéseket, tehát ez megint nem a jogalkotók hatáskörébe tartozik.

Simon Éva felhívta a figyelmet arra, hogy Ő kifejezetten a gyűlöletbeszédet helyezte előtérbe. A valós gyűlöletbeszéd ellen sokkal konkrétabban kell fellépni, a szélsőséges véleményeket viszont meg kell hallgatni, egyszerűen azért, mert ha elvárjuk azt, hogy betartsák a szabályokat, akkor meg kell hallgatni a véleményüket, még akkor is, ha tagadják a Holocaustot. Szerinte nem mindig a szankcionálás a megfelelő válasz. A Holocaust emlékévével kapcsolatban hajlamosak vagyunk kifelejteni a romákat, és ritkán emlékezünk meg róluk, és fontos ezt minden szinten elmondani.

Balatoni Monika elmondta, hogy augusztus 2.-a a Roma Holocaust emléknapja lett.

Petri László hozzátette, hogy már tervbe van véve a Holocaust központban egy, a roma holocaustról megemlékező terem megnyitása. A Nemzetvédelmi Egyetemen is próbálkoznak a Holocaust tantervbe emelésével, hiszen a rendvédelmi szervek foglalkozói rendszeresen találkoznak ezzel a témával. A gyűlöletbeszéd kommunikációjával kapcsolatban kifejtette, hogy meg kell találni azt a helyes határt, amivel még nem kommunikálja túl a társadalom az etnikai hovatartozás kérdését. A rasszista megnyilvánulás általánossá kezd válni olyan társadalmi csoportokban, amire eddig nem volt példa, viszont Ő személyesen antiszemita megnyilvánulást nem tapasztal. A megoldást tehát azt segítené, ha élesen körülhatároljuk azt a területet, amire irányul, és akik gerjesztik a gyűlöletbeszédet, mert akkor lehet stratégiát kidolgozni a gyűlöletbeszéd visszaszorítása. Az oktatási rendszer nagyon jó példa, de inkább az informális oktatás előtérbe helyezése fontos.

Dr. Elek Zsófia a Külügyminisztérium képviselője elmondta, hogy a gyűlöletbeszéd problémája nehezen körülírható, és ebből adódnak a bizonytalanságok is, az Alkotmánybíróság számtalan esetben szüntetett meg elfogadott jogszabályokat. Magyarországnak többoldalú kötelezettségei vannak pl. a Holocaust tagadással kapcsolatban, az EU ennél csak keményebb irányelvet fogalmazna meg. Megfigyelhető, hogy van ez ügyben egy abszolút liberalizációra törekvő réteg, és ennek ellenkezőjét is megfigyelhető, a Kormányzat pedig e kettő között mozog. Az antiszemita megnyilvánulások száma egész Európában növekszik, szerinte Magyarországon sem rosszabb a helyzet az átlagnál.

Langerné Victor Katalin szerint beszélhetünk társadalmi kötelezettségről is, hatalmas felelőssége van a civileknek is ebben a kérdésben, nekik is össze kellene fogniuk, és egy „népnevelő irányzatot” képviselni. A roma Holocaustra vonatkozóan pedig az Államtitkárság egy komoly programtervet adott le.

Simon Ákos Dr. Elek Zsófia felvetésére elmondta, hogy szerinte az Alkotmánybíróság döntése várható volt, visszanyúlt a nemzeti jelkép megsértésére vonatkozó határozatához, a véleménynyilvánítás szabadsága ebben az esetben korlátozható, a kifejezetten súlyos cselekmények esetében tartja ezt a büntetőjogi tényállást alkalmazhatónak, de a konkrét eset vizsgálatát a bíróságokra hagyta. Az Alkotmánybíróság egy kényes patikamérlegen hozott döntést, mindkét oldalon engedett, a konkrét ügyek fogják viszont csak eldönteni, hogy mi lesz ennek a határozatnak a következménye.

Simon Éva szerint az EU-nak e témában kerethatározatai vannak, eltérhetnek európai irányelvektől és hozzátette, hogy a TASZ viszonylag kevés korlátot képzel el a véleménynyilvánítás szabadságának.

Balatoni Monika és az Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága is várja a többi civil szervezet véleményét, azonban az elmondható, hogy Magyarországot egyetlen nemzetiség sem kényszerül elhagyni, míg Svédország az elmúlt időszakban ezzel kapcsolatosan került be a hírekbe, mégis a továbbiakban is őket tartják az egyik legdemokratikusabb nemzetnek. Ennek a Munkacsoportnak nem dolga az összehasonlítás, viszont ahhoz, hogy megfelelően lehessen érvelni, tudni kell, mi történik más országokban. A Holocausttal nagyon fontos, hogy zsidó szervezetek is közvetítsenek a társadalom felé, és hogy a civilek is érezzék, hogy ennek tagadása is a gyűlöletbeszéd egyik formája. Óriási feladata van a civil szervezeteknek abban, hogy az állampolgárok helyesen értelmezzék egyes népek kultúráját. Ebben nem lehet központosított kormányzati intézkedést hozni, csak ez a párbeszéd tud segíteni, továbbá

mellőzni kell a sajtón keresztül folytatott csatát. Ennek a Munkacsoportnak fő célja, hogy olyan modulokat dolgozzon ki, ami a magyar közvélemény tájékoztatására betölti a sajtóban tapasztalt űrt.

Csajági István, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság képviselője beszámolt arról, hogy bár elenyésző számban, de nekik is voltak a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos ügyeik. Tavaly Budapesten szervezték meg az LMBT Olimpiát, amelyen a kifejezetten erre irányuló gyűlöletbeszédre létrehozott oldalon jelentek meg az emberi méltóságot súlyosan sértő megjegyzések és adatvédelmet sértő tartalmak, továbbá információk a rendezvény helyszíneiről és időpontjairól, kommentekben pedig kifejezetten uszító megjegyzéseket láttak. A domain-t az USA-ban jegyezték be. A NAIH az NMHH-hoz fordult, viszont nem volt joghatóságuk arra, hogy ezt a honlapot eltávolítsák, így csak elítélő állásfoglalást tudnak közzétenni. Egy másik esetben egy helyi civil szervezet ütközött falakba, helyi Holocaust kiállítást szeretett volna szervezni és ahhoz kértek segítséget, hogyan tudnak levéltárból adatokat kikérni, ezt természetesen Ők teljesítették. A származásra vonatkozó adat fokozott védelmet élvez, pont azért, hogy a támadásokat kivédjék, de a helyi szervezet tájékoztatta őket arról, hogy már egy hozzátartozó sincs az élők sorában, vagy külföldre emigráltak.

Langerné Victor Katalin szerint magával az egyenruhával is félelmet lehet kelteni, ezért került előtérbe az egyenruhás bűnözés, amire a jogalkotók maguk reagáltak. A rasszizmus szerinte egymás nem ismeréséből fakad, ehhez közösségépítésre van szükség, amiben a társadalomnak van óriási szerepe.

Balatoni Monika arra kérte a civil szervezeteket, hogy amennyiben javaslatuk van más szervezetek bevonására, tegyék meg. Felhívta a figyelmet, hogy a következő tematikus munkacsoport ülés várhatóan szeptember végén esedékes, aminek témája már a véleménynyilvánítás szabadsága lesz, ehhez a napirendi ponti javaslatokat várják a Titkárságra. További hozzászólás hiányában, megköszönve a részvételt, berekesztette az ülést.